

Ніла ХРУЩ

Хмельницький національний університет
<https://orcid.org/0000-0002-9930-7023>

Людмила НЯНЬКО

Університет економіки і підприємництва
<https://orcid.org/0000-0002-0763-487X>

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТІЙКОСТІ ПУБЛІЧНИХ ФІНАНСІВ В УМОВАХ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОЇ НЕСТАБІЛЬНОСТІ

Метою статті є дослідження та оцінка стійкості публічних фінансів як складової фінансової системи держави в умовах нестабільності. Раннє виявлення загроз стабільності економічного розвитку та своєчасного попередження кризових ситуацій є однією з найважливіших довгострокових цілей економічної політики уряду будь-якої країни. Розглянуто теоретичні аспекти системи публічних фінансів, а саме: їх сутність, функції та структура, а також сучасна система публічних фінансів України, її структура та складові ланки. Публічні фінанси є ключовою складовою фінансової системи України, які володіють більше половини усіх фінансових ресурсів та включають в себе різноманітні фінансові інститути, які реалізують функції держави. Забезпечення публічних фінансів – це інституційний процес, який полягає у здійсненні структурних перетворень їх складових для забезпечення ефективного накопичення та розподілу державних фінансових ресурсів відповідно до пріоритетів соціально-економічного розвитку країни. Розкрито практичні аспекти застосування сучасного інструментарію оцінювання стійкості публічних фінансів в умовах України. Наведено еволюцію підходів до визначення поняття "стійкість". Багатофункціональність публічних фінансів зумовлює їх розгалужену структуру, головною складовою котрої є Державний бюджет.

У статті проведено аналіз виконання Державного бюджету України за дев'ять років (2013-2021 рр.), як ключової складової публічних фінансів і одного з критеріїв їх стійкості, визначено рівень бюджетного дефіциту та його частина в ВВП. Показано, що показники бюджету майже відповідають європейським критеріям стійкості системи публічних фінансів. Проявом нестійкості фінансової позиції держави, як правило, є необмежене зростання відносної величини державного боргу (не більше 60% ВВП). Неминучим наслідком нестійкості публічних фінансів є гіперінфляція та/або відмова держави від обслуговування своїх зобов'язань (дефолт). За розрахунками отримано, що рівень державного боргу тільки в 2019 р. і 2021 р. відповідав цим вимогам. Необхідність дотримання співвідношення державного боргу і ВВП на постійному рівні для забезпечення фінансової стійкості аргументується тим, що сума державного боргу, яка постійно зростає невдовзі може досягти певного ліміту, який буде сприйматися як поріг платоспроможності.

Ключові слова: публічні фінанси, фінансова система, бюджет, стійкість, державні фінанси.

Nila KHRUSHCH

Khmelnitskyi National University

Lyudmila NIANKO

University of Economics and Entrepreneurship

ENSURING THE SUSTAINABILITY OF PUBLIC FINANCES IN THE CONDITIONS OF SOCIAL AND ECONOMIC INSTABILITY

The purpose of the article is research and assessment of the stability of public finances as a component of the financial system of the state in conditions of instability. Early detection of threats to the stability of economic development and timely prevention of crisis situations is one of the most important long-term goals of the economic policy of the government of any country. The theoretical aspects of the public finance system are considered, namely: their essence, functions and structure, as well as the modern public finance system of Ukraine, its structure and component links. Public finance is a key component of the financial system of Ukraine, which owns more than half of all financial resources and includes various financial institutions that implement the functions of the state. Ensuring public finances is an institutional process, which consists in the implementation of structural transformations of their components to ensure the effective accumulation and distribution of public financial resources in accordance with the priorities of the country's socio-economic development. The practical aspects of the application of modern tools for assessing the sustainability of public finances in the conditions of Ukraine are revealed. The evolution of approaches to defining the concept of "sustainability" is presented. The multi-functionality of public finances determines their extensive structure, the main component of which is the State budget.

The article analyzes the implementation of the State Budget of Ukraine for nine years (2013-2021), as a key component of public finances and one of the criteria for their sustainability, and determines the level of the budget deficit and its share in GDP. It is shown that the budget indicators almost correspond to the European criteria for the sustainability of the public finance system.

A manifestation of the instability of the state's financial position is, as a rule, an unlimited increase in the relative value of the state debt (no more than 60% of GDP). An inevitable consequence of the instability of public finances is hyperinflation and/or the state's refusal to service its obligations (default). Based on calculations, it was found that the level of the state debt met these requirements only in 2019 and 2021. The need to maintain the ratio of public debt to GDP at a constant level to ensure financial stability is argued by the fact that the amount of public debt, which is constantly growing, may soon reach a certain limit, which will be perceived as the solvency threshold.

Key words: public finances, financial system, budget, sustainability, state finances.

Постановка проблеми у загальному вигляді

та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями

Забезпечення стійкості публічних фінансів і збереження темпів зростання економіки в умовах нестабільності економічних систем й обмеженості бюджетних ресурсів значною мірою визначаються ефективністю забезпечення потрібної адаптивності механізму формування та руху фінансових ресурсів держави. Для сучасного стану економіки України характерний високий рівень суспільних потреб, які визначають масштаби та форми фінансової діяльності держави. Система публічних фінансів безпосередньо пов'язана з конституційними функціями держави, і тому є прямою передумовою діяльності державних інституцій.

Зміст функціонування системи публічних фінансів полягає у перерозподілі ресурсів між державою, корпоративним сектором та домогосподарствами, який фінансово забезпечує функціонування та розвиток кожного з трьох агрегованих суб'єктів. Тенденції розвитку системи публічних фінансів в Україні і світі сьогодні містять в собі додаткові можливості та загрози, тому політика забезпечення її стійкості є завданням стратегічної важливості. В свою чергу, важливою умовою політики удосконалення системи публічних фінансів є чітке додержання критеріїв первинності національних довгострокових цілей соціально-економічного розвитку. Останнім часом система публічних фінансів відчуває сильного впливу з боку макроекономічної та фінансової нестабільності, тому визначення місця і ролі публічних фінансів у фінансовій системі країни потребує проведення аналізу багатьох параметрів, які характеризують їх стійкість.

Аналіз досліджень та публікацій

У вітчизняній економічній літературі питання функціонування системи публічних фінансів розглядають такі вчені і фахівці, як О. Василик, О. Кириленко, І. Луніна, В. Опарін, К. Павлюк, В. Федосов, І. Чугунов та ін. Проте питання дослідження стійкості публічних фінансів як складової фінансової системи держави все ще залишається не до кінця вирішеним.

Формулювання цілей статті

Мета статті – дослідження та оцінка стійкості публічних фінансів як складової фінансової системи держави в умовах нестабільності.

Виклад основного матеріалу

Публічні фінанси як складова фінансової системи являють собою фінансовий ресурс і формують фінансовий потенціал соціально-економічної системи тому, що функціонування фінансової системи країни нерозривно пов'язано з динамікою розвитку і поточним станом економіки. У зв'язку з цим роль державних фінансів суттєво зростає як у плані мобілізації фінансових ресурсів, так і в плані раціонального та ефективного їх використання.

Державні фінанси відіграють провідну роль в діяльності країни, їх здатність забезпечувати соціально-економічний розвиток та адаптувати різні інноваційні підходи до управління грошовими потоками держави сприяє впровадженню ринкових важелів правління. На даний час державні (публічні) фінанси виступають не лише джерелом наповнення скарбниці країни, а й визначають на базі фактичного обсягу фінансових ресурсів першочергові напрямки його розподілу. Саме процедури накопичення, формування та розподілу призводять до узгодження грошових потоків країни, для її майбутнього розвитку. Постає питання рівня ефективності проведення даних процедур з дотриманням вимог їх призначення. На погляд політиків, фахівців фінансової сфери та багатьох науковців саме збалансована система державних фінансів та ефективне управління бюджетними ресурсами забезпечують формування сприятливого макроекономічного середовища для активізації підприємницької діяльності, збільшення інвестицій, належного соціального захисту населення. При цьому, доведено дисбаланси та проблеми в системі державних фінансів, особливо коли вони сягають критичного рівня, здатні продукувати економічні загрози національного масштабу [1].

Публічні фінанси як складова фінансової системи відображають фінансові відносини, відтворюють відносини розподілу та перерозподілу, опосередковують рух грошової маси. Їм належить важлива роль у фінансовій системі держави, оскільки саме за рахунок публічних фінансів здійснюється фінансування заходів економічного і соціального розвитку.

Отже, публічні фінанси – це сукупність економічних відносин щодо формування доходів і здійснення витрат, спрямованих на виконання функцій органів загального державного управління на центральному, регіональному та місцевому рівнях. В Україні в сучасних умовах складовими публічних фінансів є державний бюджет, місцеві бюджети та бюджети фондів загальнообов'язкового державного соціального страхування. При переданні деяких державних функцій певним інституційним структурам (наприклад, державним корпораціям за досвідом США) або наддержавним органам публічної влади (зокрема, у випадку вступу нашої держави до ЄС) структурні складові публічних фінансів потребуватимуть уточнення [2, с. 32].

Роль публічних фінансів в управлінні економікою досить вагома, оскільки вони є значним важелем, що впливає на темпи та пропорції суспільного розвитку. Рівень формування системи публічних фінансів є водночас і умовою, і результатом соціально-економічного розвитку.

Можемо зазначити, що сучасні публічні фінанси формуються й функціонують саме на основі утворення та розбудови розгалуженого суспільного сектору в контексті як забезпечення їх публічності й підконтрольності суспільству, так і охоплення суспільних потреб. Тобто проблематика публічних фінансів не зводиться саме до структурних питань – розгляду їх як сукупності державних і місцевих фінансів, а висвітлює особливі трансформації у фінансовій діяльності держави й місцевого самоврядування внаслідок поступального розвитку суспільного сектору з метою забезпечення повноти та якості суспільних благ. Отже, є всі вагомі аргументи стверджувати, що до сфери публічних фінансів мають відноситися не лише державні та місцеві, а й фінанси громадських організацій і об'єднань. Без заперечень, в їхній фінансовій діяльності є організаційні й сутнісні відмінності. Так, державні та місцеві фінанси, що належать до сектору загального державного управління, ґрунтуються на примусовому перерозподілі на користь держави й місцевого самоврядування доходів юридичних і фізичних осіб за допомогою податків та обов'язкових платежів, встановлених законодавчо. У громадських організаціях і об'єднаннях подібну роль виконують членські внески, визначені їхнім статутом. Державні й місцеві фінанси забезпечують задоволення загальносуспільних потреб, тоді як громадських організацій і об'єднань – колективні потреби окремої групи людей. Проте, ці відмінності більше стосуються форми та охоплення, ніж змісту й призначення. В свою чергу зауважимо, що фінанси громадських організацій і об'єднань набагато ближчі саме до публічних фінансів, ніж до фінансів суб'єктів господарювання [3, с. 94].

Ефективне функціонування фінансової системи здійснюється за допомогою спеціальних фінансових методів, засобів та важелів, серед яких бюджетні, податкові, грошово-кредитні та інші.

В останні десятиріччя забезпечення стійкості публічних фінансів належить до пріоритетних напрямів фінансової політики. Негативні прояви економічної нестабільності внаслідок збільшення інфляції, зміни валютних курсів, зростання безробіття, низького рівня продуктивності та конкурентоспроможності національної економіки, високого рівня її залежності від світових ринків спричиняють поглиблення диспропорцій публічних фінансів у коротко- та довгостроковому періодах. Обмеженість фінансових можливостей держави стримує процеси активізації факторів економічного зростання і розвитку людського капіталу [2, с. 5].

Отже, публічні фінанси – це частина розподільно-грошових відносин, яка пов'язана з формуванням грошових фондів, що фінансову систему держави й місцевого самоврядування. Тобто, публічні фінанси є системою організованих державою та муніципальними утвореннями фінансових відносин, у процесі яких відбувається формування фондів грошових коштів, а також розпорядження коштами цих фондів з метою фінансового забезпечення завдань та функцій публічної влади.

В економічній теорії “стійкість” розглядають як одне з понять концепції економічної рівноваги, згідно з якою досягнення та утримання рівноважного стану в економіці належить до найважливіших мікро- і макроекономічних завдань. Із цієї концепції випливає, що економічні суб'єкти намагаються перевести економічну систему в оптимальний стан, розглядаючи його як рівноважний, котрий у цьому контексті асоціюється з поняттям стійкості. У “Великому економічному словнику” категорія “стійкість” трактується як “...сталість, постійність, невідчужуваність ризику втрат і збитків”.

Економічна стійкість у суспільних системах, на відміну від таких понять, як “стабільність”, “стагнація”, “спокій”, передбачає гнучке реагування на всі зовнішні й внутрішні впливи не для того, щоб запобігати новим обставинам, властивостям і відносинам, а вміло використовувати їх для постійного відновлення та самовдосконалення [4, с. 10-11].

Стійкість державних фінансів визначається як здатність уряду обслуговувати тягар накопичених боргів у майбутньому. Фіскальна політика при цьому не вважається стійкою, якщо зумовлює надмірне накопичення державного боргу протягом тривалого періоду й постійне зростання обсягу його обслуговування. Стійкість означає уникнення надмірного накопичення державних зобов'язань, що накладають тягар на майбутні покоління, забезпечуючи спроможність уряду надавати необхідні суспільні послуги, у т. ч. із соціального захисту під час кризи, а також коригувати політику у відповідь на нові виклики [5].

Моніторинг стійкості публічних фінансів – це визначення величин певних показників, які характеризують цю стійкість, і подальший аналіз, оцінювання та порівняння отриманих результатів для виявлення позитивних і негативних чинників, які спричиняють бажані зміни в окремих елементах і системі загалом. Головною метою цього моніторингу є попередження кризових явищ.

Забезпечення публічних фінансів – це інституційний процес, який полягає у здійсненні структурних перетворень їх складових для забезпечення ефективного накопичення та розподілу державних фінансових ресурсів відповідно до пріоритетів соціально-економічного розвитку країни. Важливими складовими системи публічних фінансів як у розвинених країнах, так і в країнах, що розвиваються, є бюджетна система, яка складається з бюджетів різних рівнів; державні цільові фонди; фінансові суб'єкти у державному секторі; державний та муніципальний борг; державні фінансові установи. Структура публічних фінансів передбачає

дворівневність, яка зумовлена адміністративно-територіальним устроєм України, а саме розподіл на загальнодержавні та місцеві фінанси. Склад та повноваження органів виконавчої влади, місцевого самоврядування встановлено нормами Конституції України. Вичерпний перелік елементів системи публічних фінансів наведений у Законі України № 183-VIII від 11 лютого 2015 р. «Про відкритість використання публічних коштів» [6].

Забезпечення прогнозованості та стабільності публічних фінансів відіграє важливу роль у створенні умов для економічного зростання та соціального розвитку країни. На рівень забезпеченості держави фінансовими ресурсами впливають певні дестабілізуючі фактори, що створюють загрозу довгостроковій стійкості публічних фінансів. Розв'язання проблеми вибору показників для оцінювання стійкості сектору публічних фінансів цікавить економістів у зв'язку з нестабільністю світової економіки, збільшенням криз фінансових систем окремих країн та зростанням системних ризиків.

Бюджет, як одна з ланок публічних фінансів, відображає виробничі відносини, відтворює відносини розподілу і перерозподілу, опосередковує рух грошової маси. Проаналізуємо бюджетну ситуацію в Україні, як важливого фактора впливу на стабільність публічних фінансів, з використанням показників динаміки доходів та видатків Державного бюджету України (табл. 1).

Таблиця 1

Показники виконання Державного бюджету України за 2013-2021 рр., млрд грн.

Рік	Доходи	Видатки	Дефіцит
2013	339,18	403,4	-64,71
2014	357,08	430,22	-78,05
2015	534,69	576,91	-45,17
2016	616,3	684,7	-70,1
2017	793,3	839,2	-47,8
2018	928,11	985,84	-59,25
2019	998,28	1072,89	-78,05
2020	1076,02	1288,02	-217,1
2021	1296,9	1490,3	-193,4

Джерело: [7]

Фактичні показники доходів та видатків Державного бюджету мають стійку позитивну динаміку, при цьому розмір бюджетного дефіциту значно коливається від 45,17 млрд грн у 2015 році (мінімальне значення) до 217,1 млрд грн в 2020 році (максимальне значення) та відрізняється надзвичайно нестійкою динамікою. Виконання бюджетів знаходиться під впливом різноманітних чинників. Ці небезпечні бюджетні наслідки власне й формують нестійкість публічних фінансів.

Результати моніторингу стійкості державних фінансів дозволяють зробити висновок про ряд негативних тенденцій і явищ у цій сфері. Незважаючи на відносну стабілізацію валютного курсу, в Україні спостерігаються: критичний рівень зовнішньоторгового навантаження; висока облікова ставка; низький рівень міжнародної ліквідності країни (обсяг міжнародних резервів на кінець року становив 45,5 % короткострокового боргу); високі потреби в зовнішньому фінансуванні для рефінансування виплат за зовнішнім суверенним боргом; тривалий та зростаючий дефіцит торговельного балансу й поточного рахунку платіжного балансу за домінування боргового характеру їх фінансування.

Факторами ризику для утримання стійкості державних фінансів виступають: можливий зрив програми співробітництва МВФ і неотримання планових обсягів зовнішнього фінансування; збільшення дефіциту поточного рахунку платіжного балансу; зменшення припливу іноземного приватного капіталу; зовнішні політичні й економічні шоки, які створюватимуть загрози для макроекономічної стабільності та підтримання довіри до національної валюти [8].

Отже, оптимальний рівень фінансових процесів в державі залежить не тільки від суспільних потреб, які є дуже високими, але й від макроекономічної стабільності. Реформування всієї системи публічних фінансів та досягнення макроекономічної стабільності – передумова забезпечення сталого соціально-економічного розвитку в умовах соціально-економічної нестабільності.

Важливою вимогою до формування стійкої бюджетної політики є її несуперечливість умовам економічного зростання. Так, обмеження Євросоюзу щодо бюджетного дефіциту (3% ВВП) і державного боргу (60% ВВП) ґрунтуються на тому, що при їх порушенні зростання не буде стійким [2, с. 119].

Розвиток та адаптація системи публічних фінансів України до викликів сьогодення потребують системного аналізу за різними критеріями та показниками. У табл. 2 нами проведено оцінку стійкості бюджетної політики, яка відображає зміст державного бюджету – складової частини публічних фінансів.

Отже, за даними табл. 2 ми можемо бачити, що показники бюджету майже відповідають європейським критеріям, але рівень державного боргу тільки в 2019 р. і 2021 р. відповідав цим вимогам.

Говорячи про сталий розвиток держави неможливо не говорити про стійкість державних фінансів. Уряд України, починаючи з 2017 року стратегічні пріоритети щодо державних фінансів викладає у Стратегії реформування системи управління державними фінансами, основними пріоритетами при цьому є

макроекономічна стабільність та економічне зростання. Цілі сталого розвитку до 2030 р. також наголошують, що однією із важливих цілей є саме стабільне економічне зростання.

Таблиця 2

Оцінка стійкості бюджетної політики

Рік	ВВП, млрд грн.	Бюджетний дефіцит		Державний борг	
		млрд грн.	% ВВП	млрд грн.	% ВВП
2013	1465,20	-64,71	4,4	5841,14	398,6
2014	1586,92	-78,05	4,9	1100,56	69,3
2015	1988,54	-45,17	2,3	1572,18	79,1
2016	2385,37	-70,1	2,9	1929,76	80,9
2017	2981,23	-47,8	1,6	2141,67	71,8
2018	3560,30	-59,25	1,7	2168,63	60,9
2019	3977,20	-78,05	2,0	1998,27	50,2
2020	4222,03	-217,1	5,1	2551,88	60,4
2021	5459,57	-193,4	3,5	2672,02	48,9

Розраховано автором на підставі [7]

Проте, після кризових для України 2013–2015 рр. стан економіки не характеризується помірним відновленням тенденцій піднесення, за якого середнє реальне зростання ВВП коливається на рівні майже 3 % щороку. Цьому сприяла криза, спричинена COVID-19 у 2020–2021 роках та військова агресія проти України у лютому 2022 року. За результатами військової агресії та внаслідок цього зруйнованої інфраструктури прогнозується найзначніше падіння економіки України у 2023 році за всі часи існування нашої країни. Хоча в нашій країні й запроваджені деякі фіскальні правила (не всі), які є обов'язковими у країнах-членах ЄС та на кінець 2021 року знаходяться на прийнятному рівні в Україні, говорити про стійкість та стабільність державних фінансів ще доволі зарано [9].

На нашу думку, оскільки бюджетні відносини відображають зміст державного бюджету, тому завдяки організаційним формам стає можливим використання бюджету, як інструменту стабілізації системи публічних фінансів.

Для формування та розвитку публічних фінансів України як одного із базових елементів фінансової системи України необхідно:

- проведення ефективної регуляторної політики; посилення контролю за ефективністю використання бюджетних коштів;
- удосконалення архітектури бюджетної системи України в бік збільшення фінансової самостійності місцевих бюджетів і формування бюджетів розвитку відповідно до інвестиційних потреб соціально-економічного розвитку регіонів;
- підвищення ефективності функціонування державного сектору й управління корпоративними правами держави;
- удосконалення регулювання структурних перетворень засобами бюджетно-податкових важелів, забезпечення у середньостроковій перспективі інституціалізації та підвищення ефективності бюджетних інвестицій;
- забезпечення збалансованості дохідної та видаткової частини бюджету, забезпеченості поточних видатків держави її надходженнями;
- забезпечення розвитку фондового ринку України;
- забезпечення наповнення бюджету розвитку за рахунок нерегулярних бюджетних надходжень (доходів від приватизації, кредитів тощо);
- посилення ролі середньострокового і довгострокового планування;
- удосконалення механізму оцінки економічної ефективності реалізації проектів, джерелом фінансування яких є державний бюджет [10].

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямі

В умовах соціально-економічної нестабільності публічні фінанси є важливою складовою фінансової системи, яка не може пристосовуватися до змін автоматично. Інерційність публічних фінансів породжує додаткові ризики не лише для ресурсного забезпечення функціонування держави, але й призводить до низки негативних явищ макроекономічного та соціального характеру. За цих умов бюджет є не тільки важливим інструментом держави, через який забезпечується моніторинг за станом суспільного виробництва і забезпечення соціальних гарантій населенню, а й здійснюється стабілізація фінансової системи в цілому.

Однак показники виконання бюджету або поточного рівня державного боргу не є надійною базою оцінки стану публічних фінансів. Між тим забезпечення прогнозованості та стабільності публічних фінансів відіграє важливу роль у створенні умов для економічного зростання та соціального розвитку країни. Аналіз сучасного стану системи публічних фінансів України дає можливість вивести деякі обмеження і критерії організації взаємовідносин між фіскальною та монетарною системами в контексті актуальних завдань соціально-економічного розвитку.

Література

1. Кадала В. В. Ключові аспекти державних (публічних) фінансів у сучасному суспільстві. URL: <https://conf.ztu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/11/300.pdf>
2. Луніна І. О. Публічні фінанси в макроекономічній політиці зростання : монографія. Київ : НАН України; ДУ «Ін-т екон. та прогнозув. НАН України», 2020. 440 с.
3. Жук І. І. Концепція розвитку публічних фінансів та міжбюджетних відносин в умовах реформування. Фінансові інструменти сталого розвитку економіки : матеріали III міжнародної науково-практичної конференції, (Чернівці, 14 квітня 2021 р.). Чернівці, Чернівецький нац. ун-т, 2021. С. 91-96.
4. Забезпечення стійкості та безпеки фінансової системи України: теорія та практика : монографія / за ред. Г. Я. Аніловської та І. Б. Висоцької. Львів : СПОЛОМ, 2016. 254 с.
5. Fiscal Sustainability Report 2012. URL: http://ec.europa.eu/economy_finance/publications/european_economy/2012/pdf/ee-2012-8_en.pdf
6. Чорновол А. О., Неміш Ю. В., Білявська О. Б. Інституційне забезпечення публічних фінансів. Інноваційна економіка. 2021. № 5-6. С. 5-12.
7. Державні фінанси. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/finance/>
8. Тимошенко О. В., Гудзь Т. П. Аналіз стійкості державних фінансів України. Науковий вісник Полтавського університету економіки і торгівлі. Серія «Економічні науки». 2019. № 4. С. 48-58.
9. Гуденко О., Тітова І., Крупельницька О. Стійкість державних фінансів та управління фіскальними ризиками в парадигмі розвитку природно-ресурсних і сільських еко-систем. URL: https://ir.kneu.edu.ua/bitstream/handle/2010/37742/Ipspr_5-22_45.pdf?sequence=1&isAllowed=y
10. Фролов С., Григораш О., Орлов В., Шукірі Ф. Аналіз функціонування публічних фінансів як головної ланки фінансової системи України. Проблеми і перспективи економіки та управління. 2020. № 4(24). С. 121-135.

References

1. Kadala V. V. Kliuchovi aspekty derzhavnykh (publichnykh) finansiv u suchasnomu suspilstvi. URL: <https://conf.ztu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/11/300.pdf>
2. Lunina I. O. Publichni finansy v makroekonomichnii politytsi zrostantia : monohrafiia. Kyiv : NAN Ukrainy; DU «In-t ekon. ta prohnouzuv. NAN Ukrainy», 2020. 440 s.
3. Zhuk I. I. Kontseptsiiia rozvytku publichnykh finansiv ta mizhbiudzhetnykh vidnosyn v umovakh reformuvannia. Finansovi instrumenty staloho rozvytku ekonomiky : materialy III mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii, (Chernivtsi, 14 kvitnia 2021 r.). Chernivtsi, Chernivetskyi nats. un-t, 2021. S. 91-96.
4. Zabezpechennia stiikosti ta bezpeky finansovoi systemy Ukrainy: teoriia ta praktyka : monohrafiia / za red. H. Ya. Anilovskoi ta I. B. Vysotskoi. Lviv : SPOLOM, 2016. 254 s.
5. Fiscal Sustainability Report 2012. URL: http://ec.europa.eu/economy_finance/publications/european_economy/2012/pdf/ee-2012-8_en.pdf
6. Chornovol A. O., Nemish Yu. V., Biliavska O. B. Instytutsiine zabezpechennia publichnykh finansiv. Innovatsiina ekonomika. 2021. № 5-6. S. 5-12.
7. Derzhavni finansy. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/finance/>
8. Tymoshenko O. V., Hudz T. P. Analiz stiikosti derzhavnykh finansiv Ukrainy. Naukovyi visnyk Poltavskoho universytetu ekonomiky i torhivli. Seriiia «Ekonomiczni nauky». 2019. № 4. S. 48-58.
9. Hudenko O., Titova I., Krupelnytska O. Stiikist derzhavnykh finansiv ta upravlinnia fiskalnymy ryzykamy v paradyhmi rozvytku pryrodno-resursnykh i silskykh eko-system. URL: https://ir.kneu.edu.ua/bitstream/handle/2010/37742/Ipspr_5-22_45.pdf?sequence=1&isAllowed=y
10. Frolov S., Hryhorash O., Orlov V., Shukairi F. Analiz funktsionuvannia publichnykh finansiv yak holovnoi lanky finansovoi systemy Ukrainy. Problemy i perspektyvy ekonomiky ta upravlinnia. 2020. № 4(24). S. 121-135.